

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально науковий інститут мистецтв

Кафедра дизайну і теорії мистецтва

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ІСТОРІЯ І ТЕОРІЯ МИСТЕЦТВА ТА ДИЗАЙНУ КОСТЮМУ

Історія українського костюму

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітня програма ДИЗАЙН ОДЯГУ

Спеціалізація 022.02 ДИЗАЙН ОДЯГУ І ВЗУТТЯ

Спеціальність 022 ДИЗАЙН

Галузь знань 02 КУЛЬТУРА І МИСТЕЦТВО

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 7 від “16” січня 2024 р.

м. Івано-Франківськ – 2024 р.

1. Загальна інформація

Назва дисципліни	Історія і теорія мистецтва та дизайну костюма
Викладач	Макогін Ганна Василівна
Контактний телефон викладача	0502105870
E-mail викладача	anna.makogin@pnu.edu.ua
Формат дисципліни	Очний/заочний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 год.
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/developer/course/view/64
Консультації	Google Meet, Classroom, на практичних заняттях

2. Анотація до навчальної дисципліни

Дисципліна «Історія і теорія мистецтва та дизайну костюма» -- обов'язкова дисципліна з циклу професійної підготовки студентів, які навчаються за освітньою програмою «Дизайн одягу» ОКР «Бакалавр». Зміст лекцій націлений на ознайомлення студента із стилями історичного костюма українців та стилістикою локальних типів українського народного вбрання. Лекційний курс також включає теми інтерпретації традицій історичних форм костюма у дизайні сценічного і святкового вбрання. Темі курсових робіт спрямовані на дослідження методів, принципів і засобів художньої виразності, які використовують українські дизайнери одягу, творчо інтерпретуючи і розвиваючи традиційне мистецтво.

3. Мета та цілі навчальної дисципліни

Мета курсу — формування загальнокультурних і професійних компетенцій, які дозволяють випускникові аналізувати мистецькі якості костюма. Цілями дисципліни є формування у студента умінь будувати концепції проектування і проводити пошук дизайнерських рішень, здатність генерувати креативні ідеї і обґрунтовувати доцільність дизайн-пропозиції, базуючись на мистецьких традиціях українського вбрання.

4. Програмні компетентності та результати навчання

Загальні компетентності:

набуття навиків самоосвіти, здатність до самостійних рішень;
 готовність брати на себе відповідальність за певну ділянку роботи,
 опрацювати наукову, навчальну літературу, електронні та архівні джерела, вміння
 аналізувати і систематизувати зібраний матеріал, узагальнювати та підсумовувати його;
 здатність науково висловлюватися та оперувати відповідною термінологією,
 експериментальними методиками;
 уміння вести бібліографічний пошук із застосуванням сучасних інформаційних технологій
 опрацювати архівні матеріали, виробничу документацію; оцінювати висловлювання
 різних авторів, виробляти і обґрунтовувати власну позицію у сфері мистецтвознавчої теорії,
 вводити в мистецтвознавство нові, досі невідомі матеріали, володіти методикою
 самостійного пошуку.

Фахові компетентності:

здатність виявляти та ідентифікувати стилістичні напрямки мистецтва та костюма;
 здатність здійснювати комплексний аналіз культурно-історичних, соціально-релігійних,
 економічних та інших умов відповідно до стилістичного напрямку в мистецтві й їх
 взаємозв'язку та взаємообумовленості в костюмі як певної художньо-конструктивної і
 соціокультурної структури;

здатність графічно, письмово та усно аналізувати історичні епохи, напрямки, костюм;
 вільне володіння фаховою термінологією; певним комплексом професійного наукового
 апарату;

осмислювати моду в її соціально-історичному та культурному контексті;

вміння вести пошук, добір та опрацювання інформації, джерел за темою курсової роботи;
 вміння робити узагальнення та висновки.

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни	
Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	28
семінарські заняття / практичні / лабораторні	2
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни			
Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Нормативний / вибірковий
VII	022 Дизайн	4	нормативний

Тематика навчальної дисципліни	
Тема	кількість год.

	лекції	заняття	сам. роб
<p>Тема 1. Одяг кам'яного періоду та епохи бронзи.</p> <p>План</p> <p>Вступ.</p> <p>1.1. Кам'яний вік . Версії про зародження одягу.</p> <p>1.1.1.Реконструкція костюма епохи палеоліту і мезоліту</p> <p>1.1.2. Версії про одяг епохи неоліту(6- 5 тис. р. до н. е.)</p> <p>1.2.Енеоліт (мідно-кам'яний вік), - перехідна епоха від кам'яного до бронзового віку IV—III тис. до н. е.</p> <p>Одяг Епохи енеоліту (5000- 2500 р до н. е.)</p> <p>1.3..Епоха бронзи (сер. III - поч. I тис, до н. е.).</p> <p>Суспільний устрій.</p> <p>1.3.1. Матеріали для реконструкції одягу.</p> <p>1.3.2. Реконструкція костюма епохи бронзи</p>	2		4
<p>Тема 2. Костюм залізної доби.</p> <p>Вступ</p> <p>2.1. Писемні згадки про кіммерійців (11- 7 ст. до н. е), рід занять, суспільний устрій.</p> <p>2.1.1. Одяг кіммерійців.</p> <p>2.1.2. Головні убори і прикраси.</p> <p>2.2. Скіфи - один із наймогутніших кочових народів стародавності (6 ст. – 4 ст. до н. е.).</p> <p>2.2.1. Матеріали для одягу.</p> <p>2.2.2. Чоловічий костюм.</p> <p>2.2.3. Жіночий костюм.</p> <p>2.3.Відомості про культуру сарматів.</p> <p>2.3.1. Чоловічий одяг сарматів</p> <p>2.3.2. Жіночий одяг сарматів.</p> <p>2.3.3. Прикраси. сарматів</p>	2		4
<p>Тема 3. Одяг давніх слов'ян.</p> <p>Вступ.</p> <p>3.1. Одягові матеріали давніх слов'ян</p> <p>3.2.Чоловічий одяг давніх слов'ян.</p> <p>3.3. Жіночий давньослов'янський костюм.</p> <p>3.4. Головні убори, зачіски і прикраси з.</p> <p>3.5. Взуття.</p>	2		4
<p>Тема 4. Одяг населення Київської Русі.</p> <p>Вступ</p> <p>4.1. Відомості про вбрання населення Київської Русі.</p> <p>4.2. Одягові матеріали.</p> <p>4.3. Парадно-церемоніальний костюм київських князів і жінок князівського чину в X-XIII ст.</p> <p>4.4. Вбрання князівсько-феодальної верхівки X-XIII ст.</p>	2		4

<p>4.4.1. Чоловічий костюм. 4.4.2. Жіночий костюм. 4.5. Стрій дружинників. 4.6. Одяг городян. 4.7. Вбрання сільського населення</p>			
<p>Тема 5. Одяг населення Галицько-Волинської держави. План Вступ. Галицько-волинська держава кін.12 - першої пол. 14 ст. 5.1. Матеріали виготовлення одягу. 5.1.1. Тканини домашнього виробництва 5.1.2. Іноземні тканини 5.1.3. Хутро і шкіра 5.2. Загальна характеристика вбрання 5.2.1. Чоловіче вбрання князівсько-феодальної верхівки 5.2.2. Жіноче вбрання князівсько-феодальної знаті 5.2.3. Комплекси військового вбрання 5.2.4. Комплекси жіночого вбрання князівсько- боярського середовища 5.2.5. Комплекси вбрання городян 5.2.6. Комплекси вбрання селян</p>	2		4
<p>Тема 6. Одяг періоду Гетьманщини. План. Вступ 6.1. Матеріали костюма. 6.2. Типологія вбрання 6.3. Зачіски і чоловічі головні убори. 6.4. Чоловічі прикраси і зброя 6.5. Комплекси чоловічого вбрання: 6.5.1. Вбрання українських магнатів та шляхти. 6.5.2. Вбрання січових козаків 6.5.3. Вбрання виборних (реєстрових) козаків. 6.6. Міське населення. 6.7.. Жіноче вбрання Гетьманщини. 6.8. Жіночі зачіски та головні убори 6.9. Взуття. 6.10. Жіночі прикраси.</p>	2		4
<p>Тема 7. Український костюм імперського періоду. План. Вступ 7.1. Матеріали виготовлення одягу 7.2. Чоловіче вбрання української шляхти 7.3. Чоловічі головні убори та зачіски шляхти. 7.4. Взуття. Чоловічі прикраси 7.5. Жіноче вбрання шляхти України 18-19 ст.</p>	2		4
<p>Тема 8. Український народний одяг кінця ХІХ– поч. ХХ ст.</p>	4		8

8.1. Історико-етнографічне районування України. 8.2. Типологія елементів костюма.			
Тема 9. Український народний одяг кінця ХІХ– поч. ХХ ст. Локальна стилістика.	4		8
Тема 10. Функції українського народного вбрання в системі традиційної культури. План ВСТУП 10.1. Практичні функції одягу. 10.1.1. Утилітарність традиційного вбрання. 10.1.2. Оберегово-магічна функція одягу. 10.2. Репрезентативні функції народного вбрання в системі етнічної культури. 10.2.1. Інформування про регіонально-територіальну приналежність. 10.2.2. Відображення майнового й соціального становища в одязі. 10.2.3. Функція означення статі, віку та сімейного стану. 10.2.4. Тимчасові функції: вираження емоцій та позначення ролей в обрядах засобами вбрання. 10.2.5. Естетика одягу як засіб представлення особи в суспільстві.	2	4	
Тема 11. Трансформація форми і змісту народного одягу. План Вступ 11.1. Взаємодія стереотипів і новацій у мистецтві традиційного вбрання 11.2. Історико-культурна зумовленість народного одягу як національного символу.	2		4
Тема 12. Традиції народного вбрання у дизайні одягу ХХ – ХХІ століть. План Вступ. 12.1. Український автентичний одяг або реконструкція традиційного народного вбрання в сценічному костюмі. 12.2. Стилзація народного вбрання. 12.3. Еклектика і кітч у святковому та сценічному костюмі, створеному за народними мотивами.	2		8
Тести	4		
ЗАГ.:	28	2	60

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Шкала оцінювання: національна та ECTS			
	Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
			для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
	90 – 100	A	відмінно	зараховано
80 – 89	B	добре		
70 – 79	C			
60 – 69	D	задовільно		
50 – 59	E			
26 – 49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання	
0-25	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	
Семестрова оцінка – сума балів за контрольні тести та практичні роботи, виконані протягом семестру.				
Вимоги до письмової роботи	-			
Семінарські заняття	-			
Умови допуску до підсумкового контролю	Виконання не менше половини завдань			
Підсумковий контроль	Екзамен.			

7. Політика навчальної дисципліни

Програма курсу побудована так, що студенти мають змогу застосувати знання, як теоретичне підґрунтя для дослідження у рамках курсової роботи
Якщо студент пропустив аудиторне заняття, може освоїти тему самостійно, опрацювавши рекомендовану літературу та тексти лекцій з ілюстраціями. Контент курсу завантажено у Classroom та De-learn..

8. Рекомендована література

1. Васіна З. О. Український літопис вбрання : [Книга-альбом] / З О. Васіна ; [наук. ред. Л. Клочко]. К. : Мистецтво, 2003. Т. 1. : 11 000 років до н.е. - 8 ст.н.е.: науково-художні реконструкції. 448с.
2. Васіна З. О. Український літопис вбрання : [Книга-альбом] / З О. Васіна ; [наук. ред.

- Л. Ключко]. К. : Мистецтво, 2006. Т. 2. : XIII — початок XX століття: науково-художні реконструкції. 445 с.
3. Врочинська Г. В. Українські народні жіночі прикраси XIX — початку XX століть : монографія К. : Родовід, 2008. 230 с.
  4. Захарчук-Чугай Р. В. Народне декоративне мистецтво Яворівщини / Р. В. Захарчук-Чугай. — К. : Наукова думка, 1979. 142 с
  5. Захарчук-Чугай Р. В. Українська народна вишивка. Західні області УРСР / Р. В. Захарчук-Чугай. — К. : Наукова думка, 1988. 192 с.
  6. Кара-Васильєва Т. В. Українська вишивка. — К. : Либідь, 2002, 160 с.
  7. Косміна О. Ю. Традиційне вбрання українців. К. : Балтія-Друк, 2008 , Т. I : Лісостеп. Степ — 160 с.
  8. Косміна О. Ю. Традиційне вбрання українців. К. : Балтія-Друк, 2011, Т. II : Полісся, Карпати. 160с.
  9. Косміна О. Ю. Українське народне вбрання. К. : Балтія-Друк, 2006. 64 с.
  10. Костишина М. В. Український народний костюм Північної Буковини : традиції і сучасність. М. Чернівці : Рута, 1996. 191 с.
  11. Матейко К. І. Український народний одяг. К. : Наукова думка, 1977. 224 с.
  12. Миронов В. В. Український костюм. Комплект листівок / Автор тексту В. В. Миронов, художник А. Перепелиця. К. : Мистецтво, 1977. 19 с.
  13. Ніколаєва Т. О. Історія українського костюма. К. : Либідь, 1996. 176 с.
  14. Ніколаєва Т. О. Український костюм. Надія на ренесанс. К. : Дніпро, 2005. 320 с.
  15. Селівачов М. Р. Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія) Київ : АНТ, 2009. 408 с.
  16. Стельмашук Г. Г. Традиційні головні убори. К. : Наукова думка, 1993. 240 с.
  17. Стельмашук Г. Г. Українське народне вбрання . Львів : Априорі, 2013. 256 с.
  18. Стельмашук Г. Г. Українські народні головні убори. Львів : Априорі, 2013. 276 с.
  19. Українське народне мистецтво : Вбрання / [Упор. С. Г. Колос, І. В. Гургула, Б. Б. Лобановський, О. Т. Плюскевич; За ред. К. І. Гуслистого]. К. : Державне вид-во образотворчого мистецтва і музичної літератури УРСР, 1961. 327 с.
  20. Український народний одяг XVII — початку XIX ст. в акварелях Ю. Глогівського / Авт. та упоряд. Д. П. Крвавич, Г. Г. Стельмашук; [Ред. Ю. Г. Гошко]. К. : Наукова думка, 1988. 272 с.
  21. Федорчук О. С. Українські народні прикраси з бісеру. Львів : Свічадо, 2007. 80 с
  22. Чугай Р. В. Народне декоративне мистецтво Яворівщини. К. : Наукова думка, 1979. 142 с.
  23. Шевнюк О. Л. Історія костюма : навч. посібник / О. Л. Шевнюк. — К. : Знання, 2008. — 376 с.
  24. Шухевич В. О. Гуцульщина. Матеріяли до українсько-руської етнології. Львів, 1899. Т. II, 148 с.
  25. Gołębiowski Ł. Lud Polski, jego zwyczaje, zabobony. Warszawa : Drukarnia A. Gałęzowskiego i spółki, 1830. 336 s.
  26. Kohl J. G. Austria, Vienna, Hungary, Bohemia and the Danube, Galicia, Styria, Moravia, Buckovina, and the military frontier . London : Chapman and Hall, 1843. 532 p.
  27. Kolberg O. Pokucie. Obraz etnograficzne. Kraków : Drukarnia uniwersytetu jagiellońskiego, 1882. Т. I 360 s.

Викладач Макогін Ганна Василівна, доцент кафедри дизайну і теорії мистецтва